

Ingen rosenbuket uden torne og jeg stak mig på kapitel 20, "Tilgivelse ifølge Jankélévitch", hvor kritikken af Tyskland fremstår malplaceret i lyset af landets *Vergangenheitsbewältigung*. Men Kemp er måske ikke kun en dansk Minervas ugle, der flyver ud i tusmørket for at undersøge dagens reduktionisme, måske viser han sig igen som en Janus, der formår at skue ind i en fremtid, hvor alle vi andre er i færd med at tilegne os Jankélévitchs univers. Døm selv ved læsning af denne anbefalelsesværdige bog.

Niels Mattsson Johansen

Viggo Mortensen

Hvad hjertet er fuldt af. En håndbog om mission. København: Forlaget Anis 2012. 481 s. Kr. 348.

Det er en god ide at skrive en grundbog efter ca. 13 år med ansvar for et fag, som Viggo Mortensen (VM) har gjort det. Man har viden og indsigt nok at øse af og er endnu ikke faldet for fristelsen til at fokusere på alle tings uendelige komplicerethed. Viggo Mortensen har løst opgaven særdeles solidt, men utraditionelt i form af en instruktivt illustreret håndbog med en indledning på 38 sider og dernæst 115 opslagsartikler, der alle besvarer et af forfatteren selv stillet spørgsmål under et bestemt stikord. Opslagene fylder fra mindre end én side (om apostasi) til 15 sider (om globalisering). Sigtet er "en bog på dansk, som [man] kan henvide studerende og andre til, der [er] interesseret i de spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med kristendommens udbredelse". *Brøndums Encyklopædi* og Lamin Sannehs *Whoes Religion is Christianity?* nævnes som formmæssige inspirationskilder.

Det er før set, at en faglærer har udgivet en grundbog på vej til pension med det resultat, at bogen aldrig er blevet brugt som lærebog. Som "håndbog" kandiderer VM's bog ikke til at blive brugt som direkte grundlag for undervisning. Det bør nu alligevel prøves, da bogen står for et sammenhængende synspunkt, og ikke mindst fordi bogen generelt udtrykker en central og samlende holdning til mission i folkekirken her i 2012, hvor folkekirken har bevæget sig i samme retning som VM. Selv om de fleste opslag er glimrende, er det lidt af en stropetour at læse bogen fra Afrika til Aagaard, så der må findes andre indfaldsvinkler, hvis bogen skal bruges til andet end opslag. Man kan nok spørge, om VM ikke kunne have hjulpet brugen på vej ved (også) at rubricere emnerne systematisk i stedet for (blot) alfabetisk?

En spænding i bogen er forholdet mellem "kristendommens globale udbredelse", som VM har været professor i, og "mission", som var kodeordet, mens hans forgænger, Johannes Aagaard var ansat i faget. VM har skrevet en "håndbog om mission", men den handler mest om "kristendommens udbredelse", altså det religiøse landskab, vi står med i dag – som et resultat af bl.a. kristent missionsarbejde. Kristendommen udbredes i dag ikke primært i kraft af mission, men i kraft af børneopdragelse blandt fattige

kristne med mange børn i Syd. Noget lignende gælder i øvrigt for islam, verdens hurtigst voksende religion. Mens de kristne har udgjort godt 1/3 af jordens befolkning siden år 1900 og fortsat vil gøre det, så langt vi kan se frem, er muslimerne på vej fra at udgøre ca. 13 procent år 1900 til knapt 25 procent i 2025. Det er en vigtig konstatering, men næppe begrundelse for teorier som Samuel Huntington om civilisationernes sammenstød, som VM giver megen plads.

Jo mere, der skal fortælles om “kristendommens globale udbredelse”, jo mindre kommer det let til at handle om mission: Selv om sagen omkredses, forbliver vi ofte på ydersiden. VM’s definition af mission, som N.H. Arendt vist bør krediteres for, er “at præsentere og repræsentere kristendommen”. Det lyder som en ganske bevidst aktivitet, lidt modsat udtrykket “hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med”, som VM ellers på gammel Askov-manér anser for at være “den eneste legitime form for mission”. VM sætter folkekirken over for valget mellem ét af tre: Den kan blive en sekt, den kan blive danskernes civilreligion, eller den kan “tage sig sammen” og “gøre sig umage” med at være kirke i mission (313). Askov-missiologien har ret i, at kristne skal være milde (*akreoi*), men den tager ikke helt alvorligt, at de også skal være – og med nødvendighed vil forsøge at være – kloge (*froni-moi*), akkurat som VM er det.

En encyklopædi skrevet af én person medfører muligheder for fejl og nødvendigvis mange mangler, som VM understreger det i forordet – foruden en del sproglig jargon og utallige gentagelser, som man (kun) ser, når man læser bogen i sammenhæng. Tendensen til lidt for meget VM-encyklopædi og lidt for lidt håndbog om mission, kan illustreres af det forhold, vi får alt at vide om den (korte) missiologiske tradition i Aarhus, inkl. Løgstrup og Sløk (!), men intet om de ældre traditioner i fx Uppsala – og København. Der henvises ikke til Dansk Missionsråds serie på nu 22 bøger i serien *Ny Mission*, hvor mange af VM’s opslagsemner er behandlet ganske grundigt – og flersidigt. I det hele taget er bogens praksis ved kilde- og litteraturhenvisninger ganske løs.

Dansk Missionsråds teser om anerkendelse og mission citeres *in extenso* uden, at det klart fremgår, om VM tilslutter sig tesaerne, hvad han *ikke* gjorde ved tilblivelsen i 2007. Det samlende indtryk af bogen er imidlertid, at VM i dag er mildere i holdningen til islam end tilfældet var i 2001 og 2006/7. Talte han før for selvbevidsthed og tolerance, taler han i dag om ydmyghed og årvågenhed (50) og øjensynligt også om anerkendelse. Summa Sumarum: Så tusindfold til lykke da ... du slap så vel derfra.

Hans Raun Iversen